

Čís. 5091.

Dvorský dekret ze dne 18. července 1828, čís. 2354 sb. z. s. dosud platí.

Knihovním věřitelům nesmí býti na újmu, nebylo-li pojišťovnou vyplacené požární náhrady použito k znovuzřízení pojištěného předmětu knihovního. Byla-li část náhrady vyplacena pojištěncem, o jehož jmění byl napotom vyhlášen úpadek, neknižovnímu věřiteli, není správce úpadkové podstaty oprávněn, domáhati se na něm vrácení vyplaceného peníze, nelze-li vzhledem ku výši knihovních dluhů předpokládati, že by vyplacený peníz byl připadl úpadkové podstatě.

(Rozh. ze dne 4. června 1925, Rv I 554/25.)

Mlýn, náležející firmě K., vyhořel a bylo dne 20. června 1923 z požární náhrady vyplaceno 25.000 Kč žalovanému na úhradu jeho pohledávky proti firmě K., za niž byl zaplatil směnečný dluh. Dne 6. března 1924 byl na jmění firmy K. vyhlášen úpadek a správce úpadkové podstaty domáhal se na žalovaném vrácení oněch 25.000 Kč, odůvodniv žalobu jednak ustanoveními §§ 28—31 konk. ř., jednak tím, že vyplacená požární náhrada příslušela vzhledem k tomu, že mlýn nebyl znovu vystavěn, hypotekárním věřitelům. Procesní soud první stolice žalobu zamítl a uvedl v tomto směru v důvodech: Pokud se týká druhého právního důvodu, žalobcem uplatňovaného, že vyplacená náhrada požární škody per 409.364 Kč 01 h dle §u 36 pojišťovacích podmínek ve smyslu ustanovení dvorského dekretu ze dne 18. července 1828, čís. 2354 sb. z. s. a plenisimárního rozhodnutí ze dne 8. června 1904, čís. 162 kn. jud. v případě, že znovustavba shořelé a proti škodě požární pojištěné budovy nenastane, připadá hypotekárním věřitelům, pokud se týče že jim přísluší právo zástavní na pojištění samém, znovu k výstavbě nepoužitým, dlužno sice přisvědčiti tomuto právnímu názoru v jeho všeobecnosti, ale naproti tomu uvážiti zde souzený zvláštní případ, kde byla pojistka požární vinkulována ve prospěch knihovní věřitelky záložny v K., z kteréhož důvodu požární náhrada musela býti vyplacena k jejím rukám a bylo tudíž její věcí, jak s vyplacenými penězi ona naložiti chce. Skutečným vyplacením peněžitě náhrady požární uvedené v záložně, zanikla práva zástavních věřitelů knihovních, kdyžtě tito sami před požárem u pojišťovny svá práva zástavní neohlásili (viz Krainz system k obč. právu § 389). Odvolací soud napadený rozsudek potvrdil.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání mimo jiné z těchto

důvodů:

Pokud jde o otázku, zda výplatou 25.000 Kč nebyla porušena zásada, vyslovená dvorským dekretem ze dne 18. července 1828, čís. 2354 sb. z. s., budiž poukázáno předem na mylnost náhledu dovolatelova odpůrce, že dekret ten není již v platnosti byv nahrazen §§ 79 a násl. zákona ze dne 23. prosince 1917, čís. 501 ř. zák. Tato ustanovení nevstou-

pila v platnost, a platí proto nadále dekret dv. kanc. Nerozhodna je proto i citace díla Krainz-Ehrenzweigova, jež v posledním svém vydání přihlíží k tomuto předpisu, u nás dosud ještě neplatícímu. Nejvyšší soud souhlasí s názorem odvolacího soudu, že ani po této stránce není žalobní nárok oprávněn. Žalobce domáhá se vrácení t. j. výplaty 25.000 Kč do úpadkové podstaty. Musí býti proto uvažováno, kdo by měl nárok na tuto částku, kdyby nebylo došlo k její výplatě k rukám žalovaného. Částka ta byla vyplacena žalovanému z požární náhrady 409.364 Kč, vyplacené pojišťovnou za shořelý mlýn se strojním zařízením, jehož vlastníci byla úpadkyně. Z této náhrady nepřichází v úvahu v souzeném případě 72.148 Kč připadajících na zásoby obilí, požárem zničené. Podle uvedeného dv. dekretu nesmí požární náhrada býti odňata svému účeli, t. j. znovuzřízení shořelé budovy, po případě uspokojení zástavních věřitelů. V tomto případě bylo náhrady té z části použito k zakoupení nových strojů, zbytek byl vyplacen věřitelům, mezi nimi i žalovanému, jenž nebyl knihovním věřitelem. Dovolací soud nemá důvodu, a to v souhlase se žalobcem, nevykládati uvedený dv. dekret v ten rozum, že knihovním věřitelům nesmí býti na újmu, nebylo-li vyplacené náhrady použito k znovuzřízení pojištěného předmětu knihovního, a že věřitelům těm přísluší právo k této částce, t. j. právo zástavní. Co do důvodů tohoto názoru jest dovolací soud za jedno s rozhodnutím býv. rakouského nejvyššího soudu, známého pod čís. 162 knihy judikátů. Posouzením věci po stránce právní i ve smyslu tohoto dekretu ve spojení s judikátem čís. 162 dospěl dovolací soud též k zamítnutí žaloby a tím k potvrzení napadeného rozsudku. Podle zjištění nižších soudů vyplatila pojišťovna za shořelý mlýn a stroje částku 341.351 Kč (po odečtení částky připadající na zničené zásoby obilí). Na nemovitosti vázne právo zástavní za pohledávky úhrnem přes 426.000 Kč. Žalobce poukazuje sice v dovolacím spise na to, že jako správce úpadkové podstaty neuznal valné části těchto pohledávek, úhrnem přes 248.000 Kč. Avšak popření to může působiti právně, jen pokud pohledávky ty byly přihlášeny věřiteli k úpadku, nemá však významu pro účinnost knihovního práva zástavního, jež vázne přes to platně na dále v knize pozemkové. Není proto třeba vyčkati výsledek zahájených po případě sporů na uznání těchto pohledávek, ježto bude pro tento spor bez významu. Nárok žalobní byl by odůvodněn jen tehdy, kdyby z prokázaných skutečností dalo se souditi, že 25.000 Kč bylo by případlo úpadkové podstatě, kdyby je nebyla úpadkyně vyplatila žalovanému. Z předchozích vývodů však vyplývá, že částka ta byla by připadla knihovním věřitelům, a že jedině ti to měli by právo odporovati výplatě té, kdyby tu byly ostatní předpoklady odporovatelnosti. Podle číslic shora uvedených přesahuje úhrnná částka knihovních dluhů požární náhradu vyplacenou za shořelý mlýn, a nelze předpokládati, že by část této náhrady připadla úpadkové podstatě. Jak bylo shora řečeno, nezáleží na tom, že žalobce jako správce podstaty popřel pravost části oněch knihovních pohledávek, neboť tím se nezměnil stav knihovni pro tento spor jedině směrodatný. Jinak by bylo ovšem, kdyby byl žalobce tvrdil a prokázal, že taková část knihovních dluhů není po právu, že by po odečtení její dalo se souditi, že částka 25.000 Kč anebo aspoň díl její připadla do úpadkové podstaty.

To by ovšem vyžadovalo důkazu, že knihovní pohledávky ty nevážnou po právu, a že by měly býti z knihy pozemkové vymazány. To však nebylo ani tvrzeno. Z toho lze dovoditi jediný důsledek. Stala-li se výplata 25.000 Kč k rukám žalovaného z požární náhrady vyplacených pojišťovnou skutečně na úkor knihovních věřitelů, jimž příslušelo právo zástavní i k náhradě té, mohli tím býti dotčeni jedině knihovní věřitelé jako věřitelé odlučovací, a pouze oni mohli by odporovati oné výplatě, ne však správce úpadkové podstaty. Pokud jde o tyto věřitele, t. j. věřitele mající nárok na úhradu ze zvláštní podstaty (srv. §§ 11, 37 čís. 5 a 132 odstavec první konk. řádu, jež přicházejí tu v úvahu), není úpadkový správce jich zástupcem a není oprávněn za ně jednati. Nemůže proto na místě jich odporovati výplatě oněch 25.000 Kč a požadovati vrácení jich do úpadkové podstaty, jíž nebyly odňaty. Není proto žalobní nárok odůvodněn též pro nedostatek žalobcova oprávnění ke sporu. Nárok ten nelze vyvoditi ani z §u 132 odstavec první a druhý konk. ř., jež nedávají žalobci práva vymáhati na žalovaném výplatu, nýbrž záleží na něm, by se vypořádal s knihovními věřiteli jako s věřiteli úpadkovými, bude-li náhledu, že věřitelé ti mohli nebo měli odporovati výplatě uvedené částky k rukám žalovaného a domáhati se vrácení jejího na základě zástavního práva příslušejícího jim i ke sporné náhradě. § 37 čís. 5 konk. ř. nepřichází v úvahu na podporu žalobního nároku. Je pravda, že správce úpadkové podstaty může vedle věřitelů v tomto předpise uvedených odporovati právním jednáním, ale jen tak dalece, pokud tím jednáním byly dotčeny i zájmy podstaty, t. j. úpadkových věřitelů. To však nebylo prokázáno, jak je patrné z předchozích vývodů.

Čís. 5092.

Pohledávka zmocněnce (komisionáře), ustanoveného odbočkou Státního obilního ústavu, proti tomuto ústavu jest povahy soukromoprávní. Nebyv v zákonné lhůtě §u 1 zákona ze dne 8. června 1923, čís. 121 sb. z. a n. uplatněn, propadá nárok proti Státnímu obilnímu ústavu, třebas v době, kdy uplynula lhůta §u 1 zák., nebyl ještě rozhodnut spor, jímž komisionář uplatňoval tentýž nárok proti osobě třetí.

(Rozh. ze dne 4. června 1925, Rv I 565/25.)

Banka H. byla komisionářem Státního obilního ústavu a vyplatila v roce 1920 rolníku Alexandru D-ovi za dodané obilí 14.438 Kč 40 h. Státní obilní ústav uznal však pouze poloviční cenu obilí a obtížil banku H. penízem 7.219 Kč 20 h. Banka H. žalovala po té Alexandra D-a o zaplacení 7.219 Kč 20 h, žaloba však byla dne 8. dubna 1924 pravoplatně zamítnuta. Banka S., jakožto postupnice banky H., domáhala se po té na Státním obilním ústavu v likvidaci zaplacení 7.219 Kč 20 h. Žalovaný ústav namítl najmě, že zažalovaná pohledávka zanikla preklusí, nebyvši uplatněna ve lhůtě §u 1 zákona ze dne 8. června 1923, čís. 121 sb. z. a n. Žaloba byla o b ě m a n i ž š í m i s o u d y zamítnuta, o d v o l a c í s o u d uvedl mimo jiné v d ů v o d e c h: Dle stanov Státního obilního ústavu, součástky vládního nařízení ze dne 10.